

Česká bioklimatologická společnost Praha

Sekretariát: Kroftova 43, 616 67 Brno

I n f o r m a č n í z p r a v o d a j

pro členy Společnosti

č. 42

Praha, prosinec 2012

Sestavil: RNDr. Jaroslav Střeščík, CSc.

ISSN 1212-3420

Naše Společnost v roce 2012

Vážené dámy a vážení pánové,

dostáváte do rukou náš Zpravodaj, kde jsou uvedeny některé akce, které naše Společnost přímo organizovala nebo se na jejich zajištění podílela.

*Vrcholem naší odborné činnosti byla určitě mezinárodní konference „**Biošklima 2012 – Biošklimatologie ekosystémů**“. Přehled o jejím průběhu je v samostatném článku. Proběhla již 33. konference „**Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí**“ v Úpici, o které najdete dále podrobnější informace. Díky aktivitě doc. MVDr. P. Nováka byla již tradičně v Brně 27. mezinárodní konference „**Aktuální otázky biošklimatologie zvířat**“.*

*V posledních letech se nám daří zajistit monotematické konference v jarním termínu. Letos to byla konference „**Vláhové poměry krajiny**“. Byla věnována v podstatě všem fázím oběhu vody. Ze závěrů jednotlivých příspěvků vyplynulo, že distribuce srážkové vody v krajině představuje velmi složitý proces, do kterého vstupuje hlavně svou hospodářskou činností člověk. Bylo poukázáno na to, že zásahy do krajiny vedou ke snižování její retenční kapacity, tedy snižování infiltrace, a tím zvyšování povrchového odtoku. Snižovaná infiltrace vede ke snížení obsahu vody v půdě i v ovlivnění množství podzemní vody. Na druhé straně zvýšený povrchový odtok vede při současných technologiích obdělávání orné půdy ke zvyšování vodní eroze půdy. Dochází tak k častějším rozlívům vody do okolí a následnému poškození porostů i půdy v okolí toků. Několik příspěvků bylo zaměřeno na výskyt sucha, nejsilnějšího v letech 2000 a 2003. V době konání konference jsme netušili, že letošní rok se k těmto dvěma přidá. Letošnímu suchu je věnováno samostatné pojednání.*

Uvede-li se jméno Gregor Mendel, všichni si vybaví významného vědce a jeho zákony dědičnosti. Letos jsme si připomněli, že se narodil před 190 lety. Ve spolupráci

s Mendelovým muzeem Masarykovy univerzity jsme se podíleli na několika akcích, ve kterých jsme připomněli, že G. Mendel se cítil a byl meteorologem. Jeho meteorologická měření jsou součástí brněnské řady. K připomenutí tohoto výročí je uvedena část libreta z výstavy „MENDEL 190 - od počátků genetiky po moderní biotechnologie“ v Národním technickém muzeu.

V roce 2013 budeme pořádat naši již tradiční konferenci v Úpici. Proběhne též „jarní“ konference a prosincové „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“. Ale vrcholem bude mezinárodní bioklimatologická konference pořádaná Slovenskou bioklimatologickou společností. Na všechny akce dostanete pozvánku. Dámy a pánové, při pohledu na naši členskou základnu se potvrzuje skutečnost, že život mnoha, tedy i naší Společnosti, se potýká se snižujícím se zájmem o členství. Určitě jsou naše akce vítány, účast na nich je vysoká, o sborníky a další aktivity je zájem. Ovšem být členem Společnosti již tak lákavé není. Proto bych chtěl využít i této možnosti, abych vám všem poděkoval, že pomáháte udržet aktivity naší Společnosti.

Do nového roku vám všem přeji jménem vedení Společnosti jen to nejlepší, osobní i pracovní úspěchy a hodně zdraví a spokojenosti.

Jaroslav Rožnovský

Činnost ČBkS v roce 2013

Činnost ČBkS bude i v roce 2013 částečně financována státem prostřednictvím Rady vědeckých společností, složky Akademie věd, formou dotace jednotlivých projektů. Těžištěm činnosti Společnosti budou tedy následující projekty:

Projekt **I/13** – Vydání Zpravodaje č. 43 pro členy ČBkS, odborného informativně-organizačního obsahu v hraničním vědním oboru bioklimatologie všech tří skupin – člověka, rostlin a zvířat – v nákladu 80 výtisků o rozsahu cca 25 stran. Zpracovatelem projektu je RNDr. Jaroslav Střeščík, CSc.

Projekt **II/13** – Pořádání pravidelného, v pořadí již 34. semináře „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“. Seminář se bude konat v Úpici ve dnech 14. – 16. května 2013. Zpracovatelkou a realizátorkou projektu je RNDr. Eva Marková, CSc. Informace a přihlášky: RNDr. Eva Marková, CSc., e-mail: eva.radec.seznam.cz nebo mullerova@obsupice.cz. Podrobnější informace jsou na www stránkách <http://www.obsupice.cz> → seminář, kde je i elektronický formulář přihlášky. Přihlášku i s abstraktem je nutno poslat do 28. 2. 2013.

Projekt **III/13** – Pořádání konference „Voda v půdě, krajině a atmosféře“. Termín a místo konání nejsou ještě definitivně určeny, plánuje se březen nebo duben 2013 na jižní Moravě, v jednaní je Mikulov. Zpracovatelem a realizátorem projektu je Ing. Hana Středová, PhD., e-mail: hana.stredova@mzlu.cz nebo hana.pokladnikova@uake.cz, telefon 545 132 477. Na této adrese jsou k dispozici informace a přihlášky. Jsou též na webových stránkách Společnosti, <http://www.cbks.cz> . Přihlášeným účastníkům bude zaslán podrobný program.

Projekt **IV/13** – Vydání publikace „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat 2013“. V této publikaci budou uveřejněny příspěvky účastníků stejnojmenného semináře, který se bude konat v Brně v prosinci 2013 v budově pobočky ČHMÚ Brno, Kroftova 43, 616 67 Brno. Zpracovatelem

a realizátorem projektu je Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc. Informace a přihlášky na seminář: Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc., tel. 603 783 765, nebo RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc., e-mail: roznovsky@chmi.cz , telefon 541 421 020.

Podle novelizovaných směrnic pro dotace se pořádání konference nebo semináře a vydání sborníku považuje pro účely poskytování dotací za dvě samostatné akce. ČBkS se samozřejmě bude podílet také na publikování přednesených referátů na konferencích v rámci projektů II a III a na pořádání semináře, z něhož budou příspěvky publikovány v rámci projektu IV.

ČBkS se bude také podílet na pořádání pravidelné Česko-Slovenské bioklimatologické konference, jejímž hlavním pořadatelem bude v roce 2013 Slovenská bioklimatologická spoločnosť a Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Konference se bude konat v první polovině září 2013 (nejspíše od 9. září). Za místo konání bylo předběžně vybráno město Skalica, které je pro české účastníky snadno dostupné z Hodonína. Realizátorem akce je Doc. Ing. Bernard Šiška, PhD, Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra, e-mail: bernard.siska@uniag.sk . Bližší informace budou na webových stránkách Společnosti, <http://www.cbks.cz> . Přihlášeným účastníkům bude zaslán podrobný program.

Zpráva z konference "Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí"

konaném ve dnech 15. - 17. května 2012 v Úpici

Ve dnech 15. – 17. května 2012 se v Úpici uskutečnila 33. interdisciplinární konference s názvem "Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí", kterou pořádala Hvězdárna v Úpici ve spolupráci s Komisí pro otázku životního prostředí AV ČR, Českou astronomickou společností – Východočeskou pobočkou v Úpici, Českou astronomickou společností – Sluneční sekcí, Českou bioklimatologickou společností, Českou lékařskou společností J.E.Purkyně – Spolkem lékařů v Trutnově, Jednotou českých matematiků a fyziků a Městem Úpice. Hlavním garantem akce byla Hvězdárna v Úpici. Konference se zúčastnilo téměř 90 odborníků z různých zainteresovaných oborů i zájemců z naší republiky a ze Slovenska.

Konferenci zahájil Ing. Marcel Bělík, ředitel Hvězdárny v Úpici. Po té účastníky přivítal starosta města Úpice pan Ing. Jaroslav Hůlek. Poté již probíhala odborná část. Jednání bylo stejně jako v minulosti rozděleno do jednotlivých bloků – astronomického, přístrojového, geofyzikálního, meteorologického, ekologického, medicínského a filozofického. Celkem zaznělo 36 referátů z uvedených oblastí, přičemž většina z nich se zabývala vztahy a souvislostmi mezi jednotlivými obory.

Mezi astronomickými referáty patřily k nejzajímavějším příspěvek M. Bělíka a K. Barczynského „Dynamika polárních paprsků pozorovaných během zatmění Slunce“, v němž byli přítomní seznámeni s výsledky, které pracovníci Hvězdárny v Úpici získali z dat, pořízených při pozorování úplných zatmění Slunce. Součástí tohoto bloku byla série referátů týkající se

přístrojové techniky, prezentovaný pracovníky z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR, v.v.i., Praha, Vývojové optické dílny Turnov. Seznámili účastníky s nejžhavějšími novinkami z jejich dílny.

V meteorologické části vyvolal velkou diskuzi příspěvek Ivana Sládka a Filipa Kothana „Optimální časově vymezení školních prázdnin podle počasí a podnebí, v němž se autoři zamýšleli nad tím, zda je termín letních prázdnin vzhledem k průběhu počasí v naší republice určen ideálně nebo zda by nebylo vhodné učinit v tomto směru určité změny.

Medicínské části již tradičně dominoval prof. Mikulecký se spoustou svých spoluautorů, z nichž se prakticky žádný z nich nedostavil.

Třešničkou celé konference byl pak referát Petra Kuny „Geologický průzkum a případná těžba břidlicového plynu – UFO v CHKO Broumovsko“, v němž autor upozornil na všechna negativa této aktivity, která by pro CHKO měla přímo devastující dopad. O tento referát byl obrovský zájem nejen mezi účastníky konference, ale i mezi veřejností a následovala po něm rozsáhlá diskuze.

Zlatým hřebem konference byl křest knihy Ivana Šolce „Lidové hvězdářství v Podkrkonoší“, který proběhl na závěr prvního dopoledního bloku. Autor se ho ale bohužel ze zdravotních důvodů nemohl zúčastnit. Ve večerním programu, který se stal už tradicí, vystoupil Josef Boška a slovem i hudebními ukázkami seznámil účastníky se styly flamenco.

Odbornou úroveň konference lze opět hodnotit jako velmi vysokou, po každém referátu následovala vysoce kvalifikovaná diskuse.

Z konference bude vydán sborník.

Eva Marková

Bioklima 2012 – Bioklimatologie ekosystémů

Ve dnech 29. až 31. srpna 2012 se v Ústí nad Labem (na univerzitě J. E. Purkyně – přírodovědecké fakultě) uskutečnila další společná konference České a Slovenské bioklimatologické společnosti. Na konferenci bylo přítomno celkem 81 účastníků, převážně z vysokých škol a výzkumných ústavů, z toho 36 z České republiky, 23 ze Slovenska a 22 z ostatních zemí – z Litvy, Maďarska, Německa, Polska, Portugalska a Rakouska. Potěšující byla vysoká účast mladých pracovníků, především z vysokých škol. Celkově bylo předneseno 37 přednášek (všechny byly předneseny v angličtině, což bylo v tomto systému s dlouhou tradicí určitou premiérou) a vystaveno 39 posterů (též v angličtině). Sekce byly věnovány tématům:

- variabilita městského klimatu,
- lesní a zemědělská klimatologie,
- agroekologie a změny klimatu, fenologie a aerobiologie,
- humánní bioklimatologie a zoobioklimatologie.

Na plenárním zasedání, řízeném profesorem Jörgem Matschullatem z Technické univerzity v saském Freibergu, prezentovali své přednášky profesor António Lopes z univerzity v Lisabonu, profesor Radovan Pokorný z Mendelovy univerzity v Brně, dr. Helfried Scheifinger z rakouské

meteorologické služby (ZAMG) ve Vídni a profesor Krzysztof Błażejczyk z univerzity ve Varšavě.

V rámci konference byl vydán sborník v anglickém jazyce s názvem Bioclimate 2012 – Bioclimatology of Ecosystems, elektronická podoba sborníku je na stránkách České bioklimatologické společnosti, tištěná forma je k dispozici v knihovně ČHMÚ v Praze-Komořanech a na pobočce v Ústí nad Labem.

Organizační výbor připravil a uskutečnil v průběhu konference exkurzi do pivovaru a zámku Velké Březno a na závěr exkurzi na Mezní louku s pěší túrou na Pravčickou bránu v nedalekém Česko-saském Švýcarsku.

Lenka Hájková

Georg Mendel – meteorolog

Dámy a pánové, mé jméno je navždy v celém světě spojenou s genetikou, ne všichni však ví, že jsem se mnoho let věnoval meteorologii. Dokonce jsem v tomto oboru publikoval nejvíce svých prací, a to 9 z 13 vydaných. Meteorologie mi byla jako fyzikovi velmi blízká. Když jsem se přihlásil k učitelským zkouškám na univerzitě ve Vídni, abych získal kvalifikaci k výuce přírodopisu pro gymnázia obecně a k výuce fyziky pro gymnázia nižší, dostal jsem zadáno pro domácí písemnou práci z fyziky téma vysloveně meteorologické: "Ukázat mechanické a chemické vlastnosti atmosférického vzduchu a z nich vysvětlit vznik větrů". Zde začala má

meteorologická činnost, které jsme se mimo další aktivity věnoval takřka až do samého konce svého života.

V mých meteorologických počátcích mi byl vzorem Dr. Pavel Olexík – primář nemocnice u sv. Anny na Pekařské ulici, který zde již od roku 1848 prováděl meteorologická měření. Právě pozorování dr. Olexíka z let 1848 až 1862 jsem zpracoval, sestavil tabulky a grafy a publikoval jako svou první odbornou meteorologickou práci: „Bemerkungen zu der graphisch-tabellarischen Übersicht der meteorologischen Verhältnisse von Brünn“ (Poznámky ke graficko-tabelárnímu přehledu meteorologických poměrů Brna). Postupně jsem se seznamoval s meteorologickými měřeními a od července 1878, kdy byl již dr. Olexík vážně nemocen, jsem je prováděl sám. V tomto roce jsem se stal meteorologickým pozorovatelem c. k. Centrálního ústavu pro meteorologii a zemský magnetismus ve Vídni. Stanici jsem přemístil do areálu opatství. Z počátku jsem dodržoval původní termíny měření teploty vzduchu v 6, 14 a 22 hodin, stejně jako dr. Olexík. Na základě doporučení Mezinárodní meteorologické organizace jsem od ledna 1879 změnil termíny měření teploty vzduchu na 7, 14 a 21 hodin. Poslední meteorologický výkaz jsem osobně vyplnil za měsíc červenec 1883. Meteorologickým pozorovatelem jsem byl 5 let a jeden měsíc. Potom jsem již předal měření klášternímu duchovním Leo Ledwinovi, ale ten měřil jen do listopadu tohoto roku. Měsíc prosinec 1883 nebyl měřen vůbec a pravidelná měření zahájil v lednu 1884 Alfred Lorenz, císařskokrátlovský vrchní inženýr.

Pozorně jsem sledoval projevy počasí, zvláště jejich extrémy. Mimořádným byl výskyt větrné smršti nad Brnem 13. října 1870, která poničila opatství a část Brna. O jejím výskytu a projevech jsem nejdříve přednášel v Přírodovědeckém spolku v Brně (9. 11. 1870). Uváděl jsem, že

rychlost postupu smršti nad budovou kláštera se dala přibližně odhadnout. Poněvadž zde její průměr činil asi 190 m a její trvání je odhadnuto na 4 až 5 sekund, vyplývá z toho postup asi 40 až 45 m/s, neboli přibližně 135 až 170 km/h, tedy rychlost téměř třikrát větší než rychlost našich železnic, rovná rychlosti našich nejprudších vichřic. Analýzu výskytu smršti jsem asi jako jeden z prvních vědecky popsal ve své práci „Die Windhose vom 13. October 1870“, vydané v r. 1871. Mými dalšími pracemi byli „Regenfall und Gewitter zu Brünn in Juni 1879“ (Liják a bouře v Brně v červnu 1879) a „Gewitter in Brünn und Blansko am 15. August 1882“ (Bouře v Brně a Blansku 15. srpna 1882).

Měl jsem mimořádný zájem na rozšíření meteorologických pozorování na Moravě a ve Slezsku. Z těchto měření v letech 1863-1866 a v roce 1869 jsem publikoval „Meteorologische Beobachtungen aus Mähren und Schlesien“ (Meteorologická pozorování z Moravy a Slezska).

Byl jsem také přesvědčen, že znalost počasí by velmi pomohla zemědělcům, proto jsem doporučoval zavést pro ně předpověď počasí a sám jsem se snažil tuto sestavit. Mimo meteorologická měření jsem sledoval hladiny podzemní vody ve studni, stav ozonu ve vzduchu, pozoroval jsem také i sluneční skvrny.

Meteorologie je úžasná věda, věnujte jí svou pozornost.

Výskyt sucha v roce 2012

(stručný přehled ze studia sucha roku 2012)

Rok 2012 se připojil k rokům 2000 a 2003, které byly mimořádně suché. Průběh počasí během roku 2012 byl příčinou výskytu mimořádného sucha na území ČR. Na jeho dopadech na zemědělské plodiny se však podílel také průběh počasí ve druhé polovině roku 2011. V srpnu 2011 se na většině území pohyboval podíl srážek vzhledem k dlouhodobému průměru v rozmezí 50 až 90 %, s výjimkou části západních Čech. V září 2011 se nejsušší oblast nacházela na severní a východní Moravě, kde byly hodnoty kolem 30 % dlouhodobé hodnoty. Nižší úhrny byly dále naměřeny po celé republice, s výjimkou Vysočiny a části východních jižních Čech. Během listopadu 2011 na území ČR téměř nepršelo, úhrny byly nulové nebo minimální. Toto období bylo tedy na území ČR srážkově výrazně podprůměrné.

Z hodnocení úhrnů srážek vyplývá, že letošní rok začal srážkově nadnormálním lednem. Naopak únor byl na převážné části území ČR nižší srážkové úhrny než je dlouhodobý průměr. Sušší byla hlavně jižní Morava a západní Čechy. Naopak srážkově nadnormální byla oblast horských pásem na severu území a Beskydy. Také v březnu 2012 byly srážkové úhrny na celém území ČR minimální (kolem 10–50 % dlouhodobého průměru) a tento měsíc byl tedy srážkově podprůměrný. První měsíc vegetačního období, tj. duben, měl nižší úhrny, než je průměrná hodnota zejména na Moravě a v severních Čechách. Západní polovina Čech byla spíše srážkově nadprůměrná. V květnu 2012 byly nižší srážkové úhrny zaznamenány na většině území ČR. Červen 2012 byl v jižní části republiky a na většině Moravy srážkově nadnormální, ve zbytku republiky byly úhrny lehce pod

dlouhodobým průměrem, nebo na úrovni průměrných úhrnů. Ovšem tyto srážky již významně neovlivnily negativní dopady sucha na obiloviny.

Výskyt sucha ovlivňuje ovšem potenciální evapotranspirace. Její hodnoty byly nadprůměrné zvláště v měsících teplého půlroku. Jednotlivé měsíce jarního období se na moravských stanicích vyznačovaly úhrny potenciální evapotranspirace na úrovni 120–150 % dlouhodobé hodnoty.

V Českém hydrometeorologickém ústavu je základem pro hodnocení výskytu sucha rozdíl úhrnu srážek a potenciální evapotranspirace, tedy potenciální vláhová bilance. Ve srovnání roku 2012 s dlouhodobým průměrem se na většině území ČR projevíly značně negativní bilanční hodnoty, což ukazuje na vysokou převahu výparu nad srážkami. Ke dni 20. 5. byla hodnota bilance –100 mm a méně dosažena asi na 13 % území ČR, na 1 % území byla hodnota pod –150 mm, vzhledem k dlouhodobému průměru. Nejvíce je těmito nepříznivými podmínkami postiženo území jižní a střední Moravy. Hodnoty –100 až –50 mm byly na více než 40 % území ČR. Ke dni 27. 5. byl již rozdíl proti dlouhodobé hodnotě –100 mm a nižší na více než 30 % území ČR. Nejvíce byly opět postiženy oblasti jižní a střední Moravy, dále Polabí, část Poohří a také plošně velké oblasti jihozápadních Čech a Šumavy.

Hodnoty potenciální vláhové bilance travního porostu ke dni 1. 6. 2012 byly vstupními hodnotami pro mapu míry ohrožení suchem. Výpočet byl proveden z dat ze 135 automatizovaných klimatologických stanic ze sítě ČHMÚ, zahrnutých do agrometeorologického modelu AVISO. Tato data byla interpolována v závislosti na nadmořské výšce, pro celé území ČR v horizontálním rozlišení 200 m. Takto vypočítané údaje potenciální vláhové

bilance travního porostu byly výše popsáním způsobem překlasifikovány do jednotlivých intervalů, které byly plošně označeny jako regiony 1 až 7.

Z hlediska ohrožení meteorologickým suchem je nejrizikovější region 1, kde byla potenciální vláhová bilance nižší než -100 mm. Ten byl vymezen v nižších polohách jižní a střední Moravy, v prostoru mezi Prahou, Ústím nad Labem a Žatcem, západně od Pardubic a dvě malé enklávy se objevily jižně od Prahy a jižně od Ostravy. V Jihomoravském kraji byl region 1 zastoupen na více než 90 % plochy kraje. Nejméně rizikový byl region 7 s potenciální vláhovou bilancí $+150$ mm. Ten byl vymezen pouze v horských pohraničních oblastech na Šumavě, Slavkovském lese, v západní části Krušných hor, v Lužických horách, Jizerských horách, Krkonoších, Orlických horách, Moravskoslezských Beskydech a Javorníkách.

Pro stanovení výměry zemědělského sucha v okresech je nutné společně posuzovat stav meteorologického sucha v návaznosti na stav zemědělských půd.

Jaroslav Rožnovský

Naše Společnost měla v dřívějším období velmi silnou sekci humánní bioklimatologie, což se v současné době říci nedá. Díky aktivitě prof. MUDr. V. Vašků, CSc. zazněl letos na 3. brněnském dermatologickém dni Antonína Trýba příspěvek s názvem

„Počasí a podnebí, jejich extrémny a vývoj“.

Jeho stručný obsah vyjadřuje následující abstrakt.

Počasí je výsledkem složitých fyzikálních procesů ve vazbě na aktivní povrch. Dlouhodobý režim počasí na daném místě označujeme jako podnebí. Podnebí České republiky je velmi proměnlivé, což je dáno jednak geografickými podmínkami, ale také cirkulací atmosféry. Pro hodnocení projevů počasí a jeho extrémů musíme vycházet ze zpracování dosavadních meteorologických měření. V roce 2007 byl vydán Atlas podnebí Česka, který obsahuje mapové vyjádření klimatických prvků z období měření 1961 až 2010. V posledních dvou desetiletích je však často zmiňována možná změna klimatu. V podstatě jde o predikce vycházející z matematických modelů tvorby podnebí. Nejvíce jsou postaveny na energetickém procesu zvaném skleníkový efekt a řeší různé úrovně jeho zesilování. Toto je dáno nárůstem skleníkových plynů. Využití výstupů z těchto modelů je omezeno jejich velkou proměnlivostí na straně jedné, ale hlavně jejich stanovením pro podmínky makroklimatu, tedy podnebí planety či jejich podstatných částí (např. světadílů). Možnosti využití pro predikci počasí daného místa, např. města (což je kategorie mezoklimatu až mikroklimatu) jsou předmětem výzkumu, jehož výsledky nelze zcela jednoznačně interpretovat. Bereme-li však v úvahu městské prostředí, musíme si uvědomit, že jeho ovlivnění je prokazatelné díky změnám povrchu města. Dochází zde k významné náhradě původního povrchu tvořeného zelení a stavebními materiály s rozdílnou radiační bilancí. Současné poznatky z výzkumu klimatu města Brna dokládají,

že počasí uvnitř města a v jeho okolí je rozdílné. Jde např. o zvýšení teplot vzduchu, hlavně v extrémních situacích, projevy rozdílných vlhkostně-teplotních podmínek. Jejich projevy hodnotíme pomocí pocitových kategorií, které vyjadřují vliv počasí na člověka. Je známo, že lidé jsou stavy počasí významně ovlivňováni, hovoříme o tzv. meteorosenzitivitě, která je prokazatelná hlavně u lidí starších a nemocných. Pro hodnocení vlivu počasí na člověka si musíme uvědomit další důležitou skutečnost, kterou je změna našeho prostředí, většina lidí se větší část svého života pohybuje v mikroklimatu, tedy v uměle vybudovaných prostorech se specifickými projevy meteorologických prvků. Jde o menší teplotní amplitudu, významné je snížení vlhkosti vzduchu a rychlosti jeho proudění, nižší hodnoty slunečního záření, ale také znečištění ovzduší apod. V této oblasti není mnoho dostupných studií.

Bylo by určitě pozitivní, kdyby rodící spolupráce posílila sekci humánní bioklimatologie.

Jaroslav Rožnovský

Doc. MUDr. Jan Sitar, Csc. – osmdesátník!

Před pěti lety jsem byl požádán, abych napsal do Zpravodaje krátký příspěvek ke kulatému životnímu jubileu doc. MUDr. Jana Sitar, CSc. Uplynulo pět let a stojím před stejným úkolem. Tentokrát je to jubileum „kulatější“ a významnější. Čas velice rychle utíká a přitom se nezměnilo téměř vůbec nic. Doc. Sitar stále pracuje jako lékař na plný úvazek, ordinuje denně, a pečuje o stejný okruh pacientů jako dříve. Pracuje jako internista, kardiolog a endokrinolog na interním oddělení polikliniky v Kuřimi u Brna, jehož je

vedoucím lékařem. Toto místo mu bylo před časem nabídnuto, což samo o sobě svědčí o jeho odborných kvalitách.

Kromě své lékařské praxe se doc. Sitar stále věnuje výzkumné činnosti, především zkoumání příčin nemocnosti a vlivů, které na nemocnost a obecně lidskou činnost působí z vnějšku, tedy vlivů meteorologických, heliogeofyzikálních a lunárních. Doktor Sitar, který je rovněž astronomem amatérem, zde zúročil své znalosti astronomie a po letech výzkumů vlivu změna počasí na nemocné (zejména kardiaky) se soustředil i na vlivy mimozemské, Upozornil na existenci semilunární periodicity ve výskytu náhlých srdečních příhod a našel tuto periodicitu i ve výskytu polárních září i ve výskytu atmosférických srážek. Bohužel, v této věci se za řadu let nic nezměnilo. Veškerou tuto činnost totiž stále vykonává pouze ve svém volném čase bez nároku na odměnu, rovněž účast na seminářích a konferencích jde na jeho vlastní náklady a na úkor jeho řádné dovolené. To je důsledek současné situace v našem zdravotnictví. Takové nadšení pro vědu a snaha něco v ní dokázat je věc v lékařské obci ojedinělá a mohla by být pro mnohé příkladem.

Výsledky své výzkumné práce doc. Sitar pravidelně publikuje v odborných časopisech, jako je Časopis lékařů českých, Kardiologická revue a Cor et Vasa, a ve sbornících z domácích konferencí. Doc. Sitar je po mnoho let vedoucím sekce bioklimatologie člověka v České bioklimatologické společnosti. Tato sekce je vždy spolupořadatelem konference „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, která se koná každý rok v květnu v Úpici, jejímž je doc. Sitar dlouholetým aktivním účastníkem a je po mnoho let členem redakční rady Bulletinu této konference.

Zájem doc. Sitar se neomezuje jen na bioklimatologii. Je také aktivním členem České kardiologické společnosti a další jeho práce jsou zaměřeny na tento obor. Významná je také jeho činnost popularizační, tedy přednášky pro širší veřejnost, zaměřená především na lékařskou tematiku a prevenci nemocí. Znalostí a zkušeností ze všech těchto okruhů činnosti publikoval i knižně: „Jak předejít infarktu“ (1990) a „Jak si zachovat zdraví“ (1997). Obě publikace jsou napsány přehledně a srozumitelně a přitom vědecky fundovaně.

Doc. Sitar si získal přátele svým smyslem pro humor, což mu pomáhá přežít mnohé krušné situace (nesměl např. z politických důvodů do roku 1986 publikovat pod svým jménem). Na pravidelných závěrečných večerech seminářů v Úpici povznáší dobrou náladu jak humorem, zpěvem, ale také tanečními kreacemi.

Milý Honzo, přeji Ti tedy nejen jménem svým, ale jménem všech přátel dostatek zdraví a energie a další úspěchy v práci. Jsi člověk do každého počasí a máme Tě rádi.

Jaroslav Střešík

Ing. Věra Kožnarová – 60 let!

V letošním roce oslavila neuvěřitelné 60. narozeniny (12. 11. 1952) moje milá kamarádka, naše kolegyňka Věrka Kožnarová. Když se na Věrku podívám, tak nemohu uvěřit, že čas tak rychle letí. Číslovka určitě Věrce nepatří, došlo k nějakému neuvěřitelnému přírodnímu úkazu! Oslavenkyně je

velmi obětavá a stále plná elánu, vyhledává další a další aktivity – a navíc je s ní vždy veselo. Jako by jí bylo minimálně o 20 let méně!

Věrka je velmi aktivní členkou bioklimatologické společnosti. V roce 2010 organizovala konferenci Bioklima 2010 a i při letošní ústecké konferenci Bioklima 2012 - Bioklimatologie ekosystémů se velmi aktivně podílela na její organizaci, byla pro hlavní organizátory velkou oporou.

Věra Kožnarová v sobě nezapře školu Jirky Klabzuby. Je ochotná a schopná se držet odborné laťky s elegancí sobě vlastní a přitom současně neúprosností buldoka. V současnosti je to právě ona, kdo „drží“ meteorologii a klimatologii na České zemědělské univerzitě v Praze (katedra agroekologie a biometeorologie) na stálé úrovni a prosazuje jejich další rozvoj. Pedagogická činnost zabírá většinu jejího času, snaží se stále hledat nové postupy vzdělávání v těchto oborech. K tomu velmi aktivně publikuje v oblasti agrometeorologie, klimatologie, fenologie a biometeorologie.

Zbývá ještě přání, takže: Věrko, vše nejlepší, neztrácej elán a jen tak dál!

Lenka Hájková

Jubilanti v roce 2012

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví a spokojenosti

= 80 let =	
Sitar Jan Doc. MUDr. CSc.	14. 9. 1932
= 81 let =	
Daniel Milan MVDr.	14. 6. 1931
Haš Stanislav Ing.	5. 4. 1931
Chalupa Vladimír Prof. Ing. DrSc.	1. 7. 1931
= 84 let =	
Krečmer Vladimír Ing. CSc.	22. 1. 1928
Skuhravý Václav RNDr. CSc.	1. 4. 1928
= 85 let =	
Valníček Boris RNDr. DrSc.	11. 4. 1927
= 88 let =	
Pasák Vlastimil Doc. Ing. DrSc.	23. 12. 1924

